

ბუღალტრული აღრიცხვის ავტომატიზაციის აუდიტულობა

ნინო ფაილოძე, სტუ-ს ასოცირებული პროფესორი
ანა კობიაშვილი, სტუ-ს პროფესორი
კონსტანტინე რამაზაშვილი, სტუ-ს დოქტორი

რეზიუმე

თანამედროვე ეკონომიკის პირობებში ინფორმაციზაცია მოითხოვს ინფორმაციის ყოველმხრივ განზოგადებას და კომპლექსურ მაჩვენებელთა გაერთიანებას კომერციულ საიდუმლოებათა დაცვით. ამდენად, ოპერატიული, პირველადი მონაცემები, მათი ბუღალტრულ-სტატისტიკურ აღრიცხვა-ანგარიშებაში განზოგადებული მაჩვენებლები თანამედროვე ეკონომიკაში ხდება ერთიანი ეკონომიკური ინფორმაციის შემადგენელი ნაწილი. თუ დღემდე იხმარებოდა სამეურნეო აღრიცხვის გაგება, დღეს ის გვევლინება ინფორმაციზაციის სახით უფრო კომპლექსური და გაფართოებული.

საკვანძო სიტყვები: აღრიცხვის კომპიუტერიზაცია, ინფორმაციული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, საერთაშორისო სტანდარტები, დაფინანსების წყაროები.

Summary

The modern economy informatization requires the generalization of the information access to information in all aspects and unification of complex indexes in order to protect commercial secrets. Thus, the operative, the primary datas, statistical accounting of their accounts in a single generalized indicators of economic information become an integral part of the modern economy. If you put up an understanding of the economic census, the day he comes across as a more complex and advanced informatization.

Keywords: accounting computerization, information security, international standards, funding sources.

შესავალი

ბუღალტრული აღრიცხვა არის საწარმოს ეკონომიკური რესურსებისა და მათი ფორმირების წყაროების, სამეურნეო ფაქტების ცვლილებათა შესახებ ინფორმაციის თავმოყრის, დაჯგუფებისა და გადაცემის სისტემა, საბოლოოდ ფულად საზომ ერთეულში განზოგადებული სახით.

ბუღალტრული აღრიცხვა ქმნის საინფორმაციო სისტემას სამეურნეო სუბიექტის საქმიანობის შესახებ. საშუალებას იძლევა განისაზღვროს მისი ქონება და მთლიანი კაპიტალი, შემოსავლები და ხარჯები, სამეურნეო საქმიანობის საბოლოო ფინანსური შედეგი.

ბუღალტრული აღრიცხვისთვის დამახასიათებელი თავისებურებაა საწარმოს დაარსებიდან მიმდინარე პერიოდამდე მიმდინარე ოპერაციების განუწყვეტელი აღრიცხვა ქრონოლოგიური თანამიმდევრობით, სათანადოდ გაფორმებული დოკუმენტების საფუძველზე.

ეს გარემოებები განსაზღვრავს ბუღალტრულ აღრიცხვაში რეფორმების მიმართულებას. რეფორმები პერმანენტულად, უწყვეტად უნდა ხორციელდებოდეს. ბიზნესპროცესების ავტომატიზაცია, ბიზნესუწყვეტობის და ინფორმაციული უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და ელექტრონული მმართველობის ხელშეწყობა წარმოადგენს მიზნის მიღწევის უმაღლეს შედეგს.

ნებისმიერი სახის ორგანიზაცია თუ საწარმო აწარმოებს ბუღალტრულ აღრიცხვას. საწარმო (ორგანიზაცია) ვალდებულია შეიმუშაოს სააღრიცხვო პოლიტიკა, რომელიც გამოიყენება საწარმოში ფინანსური ანგარიშგების მომზადებისა და წარდგენის პროცესში. თანამედროვე პირობებში ფირმის წარმატებული ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია მონესრიგებული, საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი ბუღალტრული აღრიცხვის წარმოება. ეს კი შესაძლებელია განხორციელდეს აღრიცხვა - ანგარიშების ავტომატიზაციის გზით.

ძირითადი ნაწილი

ბუღალტრული აღრიცხვა არის გადამწყვეტი ფუნქცია ყველა დიდი თუ მცირე ბიზნესისათვის. კომპიუტერული საბუღალტრო პროგრამები წარმოადგენს პროგრამული და აპარატურული უზრუნველყოფის ერთობლიობას, ასევე მონაცემთა ბაზას, რომელსაც ფირმა იყენებს საოპერაციო საქმიანობის რეალურ დროში ჩასაწერად. კომპიუტერული საბუღალტრო პროგრამებით არის შესაძლებელი საბუღალტრო ჩანაწერების შესრულება. კომპიუტერიზებული სისტემის გამოყენება დამოკიდებულია

კონკრეტულ საბუღალტრო საქმიანობაზე.

თანამედროვე საბაზარო ურთიერთობები ითვალისწინებენ მაღალ მოთხოვნებს ინფორმაციის სიზუსტეზე, სისრულესა და ხარისხზე. სამეურნეო სუბიექტის (საწარმოს) წარმატებული ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია მართვის სისტემა, რომელიც მისი ყველა სტრუქტურული ელემენტის, განყოფილების საქმიანობის დაგეგმვას და კოორდინირებას ახსნის. ამის გარეშე შეუძლებელია ეფექტური მარკეტინგული, ფინანსური, საკრედიტო და საინვესტიციო საქმიანობის წარმართვა.

ფინანსურ აღრიცხვაში თავს იყრის ინფორმაცია საწარმოს მიმდინარე ხარჯებისა და შემოსავლების შესახებ, დებიტორული და კრედიტორული დავალიანებების შესახებ, ფინანსური ინვესტიციებისა და მათგან მიღებული შემოსავლების შესახებ, დაფინანსების წყაროების მდგომარეობის შესახებ და ა.შ., რომელიც აუცილებელია ფინანსური ანგარიშგების შესადგენად. ფინანსური ანგარიშგება ქვეყნდება და გამიზნულია როგორც საწარმოს ადმინისტრაციის, ასევე გარე მომხმარებელთა მიერ გამოყენებისათვის.

ფინანსური აღრიცხვა სამეურნეო მოვლენების ჩანერის, შეფასებისა და ფინანსურ ანგარიშგებაში განზოგადების საშუალებას იძლევა, მისთვის დამახასიათებელია ინფორმაციის მომზადება შიდა და გარე მომხმარებლისათვის, ორადი ჩანერის სისტემის გამოყენება, ბუღალტრული აღრიცხვისთვის საყოველთაოდ მიღებული პრინციპებისა და ნორმების სავალდებულო დაცვა, სამეურნეო ფაქტებისა და ნორმების ფულადი საზომი ერთეულით ასახვა და სრული სიზუსტე.

ფინანსური აღრიცხვის ინფორმაცია მხოლოდ ფაქტიური, რეალური მონაცემებია, ობიექტური ხასიათი აქვს და დასრულებულ ოპერაციებს ასახავს. ფინანსური აღრიცხვა ინფორმაციას განსხვავებული სახით წარმოადგენს ფინანსურ ანგარიშგებაში. ფინანსური ანგარიშგების მომზადება და წარდგენა წარმოებს რეგულარულად, მკაცრად განსაზღვრული პირობების მიხედვით, მაგალითად, წელიწადში ერთხელ.

ამ მიზნების მიღწევა შესაძლებელია მართვის თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით, რომლებიც ეფუძნება საინფორმაციო სისტემებს. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ბუღალტრული აღრიცხვის კომპიუტერიზაციას, სადაც ცირკულირებენ ეკონომიკური ინფორმაციის უზარმაზარი ნაკადები, რომლებიც გამოიყენებიან მართვის ოპტიმიზაციის საკითხების გადაწყვეტისათვის.

ბუღალტრული აღრიცხვის ავტომატიზაციის ამოცანებია:

- ბუღალტრული აღრიცხვის დაგეგმვის და საფინანსო — სამეურნეო საქმიანობის ანალიზის ამოცანების მთელი კომპლექსის ავტომატიზირებული გადაწყვეტის უზრუნველყოფა;
- კომპანიაში არსებული მდგომარეობის შესახებ საიმედო ოპერატიული ინფორმაციის მიღება და

მის საფუძველზე აუცილებელი მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღება;

- ერთიანი პირველადი ინფორმაციის საფუძველზე ოპერატიული, ბუღალტრული და სტატისტიკური აღრიცხვის ინტეგრაცია;
- უკუკავშირებისთვის უტყუარი და საიმედო ინფორმაციის მოპოვება მართვის ობიექტის ფაქტიური მდგომარეობის შესახებ, რომლის გამოიყენებაც არის შესაძლებელი მმართველობითი გადაწყვეტილებების მისაღებად;
- პირველადი აღრიცხვის სტადიიდან დაწყებული მთელი ტექნოლოგიური პროცესის დამუშავების ავტომატიზაცია.

ბუღალტრული აღრიცხვა საქართველოში თანდათანობით პასუხობს საერთაშორისო სტანდარტების მოთხოვნებს, რაც თავის მხრივ განაპირობებს ბუღალტრის ახალი უნარ—ჩვევების ჩამოყალიბებას და განვითარებას. ბუღალტერი უკვე არ არის ვიწრო სპეციალისტი, ხოლო მისი საქმიანობის სფერო მნიშვნელოვნად ფართოვდება.

ეკონომიკური განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ბუღალტერი უნდა ფლობდეს ოპერატიულ, საბუღალტრო აღრიცხვის და საფინანსო ანალიზის თანამედროვე მეთოდებს. ახალ რეალობაში მას შეიძლება ეწოდოს “ფინანსური მენეჯერი”, “ბუღალტერი—ანალიტიკოსი”. მუშაობის ახალი მეთოდების დაუფლება შეუძლებელია კომპიუტერული ტექნიკის ფართო გამოყენების გარეშე, ბუღალტერი უშუალოდ მონაწილეობს გამოთვლით პროცესებში და ლეზულობს მათზე მთლიან პასუხისმგებლობას. საბუღალტრო აღრიცხვის კომპიუტერიზაცია გულისხმობს კომპიუტერზე სპეციალური პროგრამული უზრუნველყოფის განთავსებას და შემდგომში მთელი ბუღალტერიის კომპიუტერზე გადაყვანას. ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემები ამაღლებენ ბუღალტრის შრომის მწარმოებლობას, ამცირებენ “ადამიანური ფაქტორის” გავლენას, ანგარიშგების შედგენის და დოკუმენტაციის წარმოების ხანგრძლივობას.

ამგვარად, ბუღალტრული აღრიცხვა თანამედროვე ეტაპზე არის:

- საინფორმაციო სისტემა, რომელიც თავს უყრის ფინანსურ ინფორმაციას სამეურნეო სუბიექტის შესახებ;
 - ეკონომიკური მონაცემების შეგროვების, შეფასების, განზოგადების და გაფორმების სისტემა;
 - მისი მონაცემები აუცილებელია შეზღუდული რესურსების ეფექტური გამოყენებისათვის.
- ქართულ საინფორმაციო ბაზარზე წარმოდგენილია დიდი რაოდენობის ადგილობრივი და საერთაშორისო ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემები.

ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემების დანერგვა წარმოებაში არ წარმოადგენს მარტივ ამოცანას. მისი წარმატებით განხორციელებისათვის წარმოებაში უნდა გააჩნდეთ ამ პროცესის პრობლემების მკაფიო გაგება.

წარმოებაში ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემების დანერგვა ხშირად პრობლემებთან არის დაკავშირებული.

წარმოებაში ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემების დანერგვას საგრძნობლად აართულებას საგადასახდელო, ანგარიშგების და აღრიცხვის მარეგულირებელი ნორმატიული აქტების ხშირი ცვლილებები. ამ პრობლემის გადასაჭრელად არჩევანი უნდა გაკეთდეს ისეთ საინფორმაციო სისტემებზე, რომლებსაც გააჩნიათ მეტი მოქნილობა და საშუალებას იძლევიან უკეთ ასახონ გარეშე პირობების ცვლილებები.

კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი - ეს არის კვალიფიციური კადრების ნაკლებობა. ორგანიზაციაში ბუღალტრული აღრიცხვის ავტომატიზაციისათვის აუცილებელია საინფორმაციო სისტემების მომხმარებელი თანამშრომლებისთვის სპეციალური ტრენინგების ჩატარება.

აღსანიშნავია ასევე ის პრობლემები, რომლებიც წარმოიშობა წარმოებაში ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემების დანერგვის შემდეგ. ამ შემთხვევაში თუ დანერგვა განახორციელდა ამ სფეროში მომუშავე სპეციალიზირებული გარე ორგანიზაციის მიერ, დიდი პრობლემა შეიქმნება სისტემის მხარდაჭერის უზრუნველყოფაში მოწვეული კონსულტანტის ნასვლის შემდეგ. რადგანაც ბუღალტრული აღრიცხვა წარმოადგენს უწყვეტ პროცესს, ხოლო საგადასახდელო ორგანოებში ანგარიშგების წარდგენა აუცილებელი პროცედურაა. მიზანშეწონილია წარმოებაში თანამშრომლის არსებობა, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემის მომსახურებაზე და მის შემდგომ განვითარებაზე.

ყველა ზემოთჩამოთვლილმა პრობლემამ შეიძლება გამოიწვიოს ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემის დანერგვაზე დანახარჯების გაზრდა, რაც საგრძნობლად შეამცირებს მისი დანერგვის ეკონომიკურ ეფექტურობას. სწორედ ამიტომ არის მიზანშეწონილი ამ პრობლემების გააზრება პროექტის მომზადების სტადიაზე და შეძლებისდაგვარად მათი გადაწყვეტა ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემის დანერგვის საწყის ეტაპზე.

დასკვნა

ბოლო წლების მანძილზე საქართველოში მნიშვნელოვანი დადებითი ცვლილებები მოხდა ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემების ბაზრის სტრუქტურაში. მაგრამ მიუხედავად იმისა, რომ ბაზარზე არსებობს მრავალი ბუღალტრული პროგრამა წარმოებებისათვის მათი არჩევის ამოცანა ძალიან რთულია.

ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემების შეძენას და დანერგვას სჭირდება მნიშვნელოვანი ფინანსური და მატერიალური რესურსები. რესურსების დანახარჯებს ასევე მოითხოვს ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემების პრაქტიკული გამოყენება. ანუ, ერთი მხრივ, ბუღალტრული აღრიცხვის ავტომატიზაცია წარმოად-

გენს წარმოებისათვის ობიექტურ აუცილებლობას, ხოლო, მეორეს მხრივ, სწორად რომ იქნას შერჩეული ბუღალტრული აღრიცხვის საინფორმაციო სისტემა აუცილებელია წარმოებისათვის ბუღალტრული აღრიცხვის ავტომატიზაციის მიზნების და ბაზარზე არსებული საინფორმაციო სისტემების სიღრმისეული ცოდნა. ამ ამოცანების ოპტიმალური გადაწყვეტა კი მნიშვნელოვნად განაპირობებს იმ თანამედროვე მოთხოვნების დაკმაყოფილებას, რომლებიც წაყენება წარმოებაში ბუღალტრული აღრიცხვის ავტომატიზაციას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ნ. ფაილოძე, ჯ. ალანია, ზ. ლიპარტია, ვ. კეკელიძე, ო. ხუციშვილი, გ. სულაშვილი. საბუღალტრო საქმე. თბილისი. ტექნიკური უნივერსიტეტის გამომცემლობა. 2013. გვ.360;
2. კომპანია „ქართული პროგრამული სისტემები“ <http://www.gss.ge>;
3. Хохлов А. Е. “Экономические и бухгалтерские информационные системы”;
4. <http://do.pnzgu.ru/depozit/Lektsii.pdf>;
5. Ильина О.П. Информационные технологии бухгалтерского учета: Учебник. СПб.: Питер, 2002. — 688 с.;
6. Марк Додж, Крейг Стинсон, Эффективная работа с Microsoft Excel 2000. Санкт-Петербург, Москва, 2001.